

4. 1. 2. DÖNEMLER ve MERKEZLER – DEKORASYON VE FORMLAR.

Özellikle Grek boyalı seramiği ve Roma Dönemi kabartma seramiği (relief seramik) günümüzde çok ayrıntılı olarak sınıflandırılabilir. Bu seramikler, dönemlere, bölgelere, bu bölgelerdeki kentlere hatta üretildikleri atölyelere, çömlekçilerine ve ressamlarına kadar tespit edilebilmektedir.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

1. 2. 1. Protogeometrik Dönem (ca. M.Ö. 11. yy. sonu – M.Ö. 900).

Bu stil seramiği hemen hemen Grekler (Yunanlılar) tarafından yerleşilen bütün Akdeniz Bölgesi'ne yayılmıştır. En önemli merkez Atina'dır.

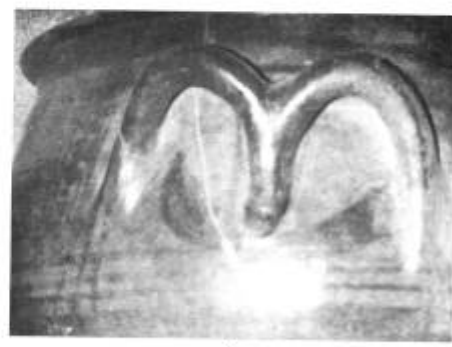
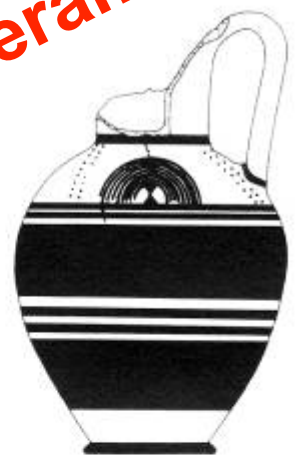
Myken Dönemi vazo formlarına göre bu dönem vazo biçimlerinde belirgin bir katılma görülür (Boardman, EVP Res.1-12). Myken seramiğinde yaygın olan bitkisel ve figürlü motifler bu dönemde görülmez. Bu dönem vazalarında geometrik dekorasyon yaygındır. Tipik süsler ise konsantrik daireler ve pergel (tarak) ile yapılan yarım dairelerdir. Bu dairelerin içerisinde çoğunlukla belirgin bir nokta ya da kum saati motifi yer alır. Üçgen ya da eşkenar dikdörtgen sırları, dama tahtası motifli alanlar ve zig-zag süsleri de sıklıkla kullanılır.

Attik Erken Geometrik Amphora (M.Ö. 9. yy.'ın ilk yarısı)

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği Prof. Dr. Veli Köse

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

c

d

c

c2

c3

c1

a

b

a

b

1. 2. 2. Geometrik Dönem (ca. M.Ö. 900-700)

Atina bu dönemde de öncülüğü elinde tutan merkezdir. Vazo formları daha güçlü bir şekilde kısalmıştır. Süsler zamanla bollaşır (zenginleşir) ve gittikçe daha karmaşık dekorasyon biçimiyle bütün vazo gövdesini kaplar (örter). Bu esnada friz alanları ve dikey çizgiler yatay ritmi (düzeni) bozar (Boardman EVP Res.26-75). Daire ve yarım daire motifleri, meander motifinin (bazen çok karmaşık formda) ana motif olarak ortaya çıkmasıyla motif repertuarından silinir. Gelişimden dolayı çoğunlukla üç evre tespit edilir:

Erken Geometrik Dönem (M.Ö. 900-850)

Orta Geometrik Dönem (M.Ö. 850-750/50)

Geç Geometrik Dönem (M.Ö. 750/50-700)

Atina dışında özellikle Argos kenti, güzel (iddialı) geometrik dekorasyonlu büyük kapların üretim merkezidir.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

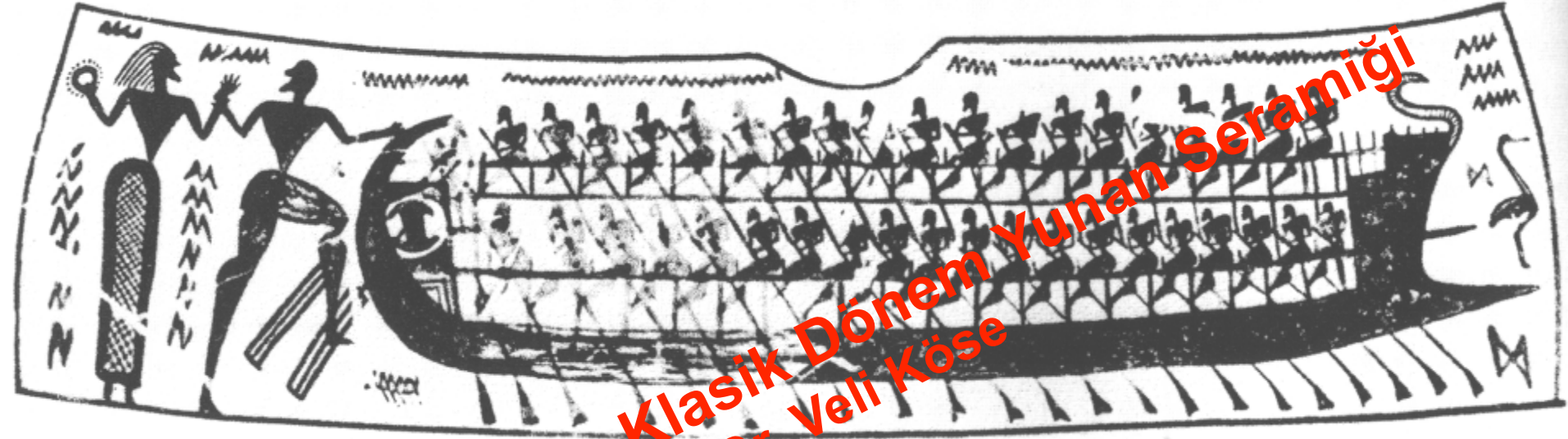
Geometrik Amphora
M.Ö. 8.yy.'ın ortası

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Atina dışında özellikle Argos kenti, güzel (iddialı) geometrik dekorasyonlu büyük kapların üretim merkezidir.

Prothesis: Ölüniin katafalca konması ve arkasından ölü evinde yapılan tören

Ekphora : Ölüniin mezara götürülmesi

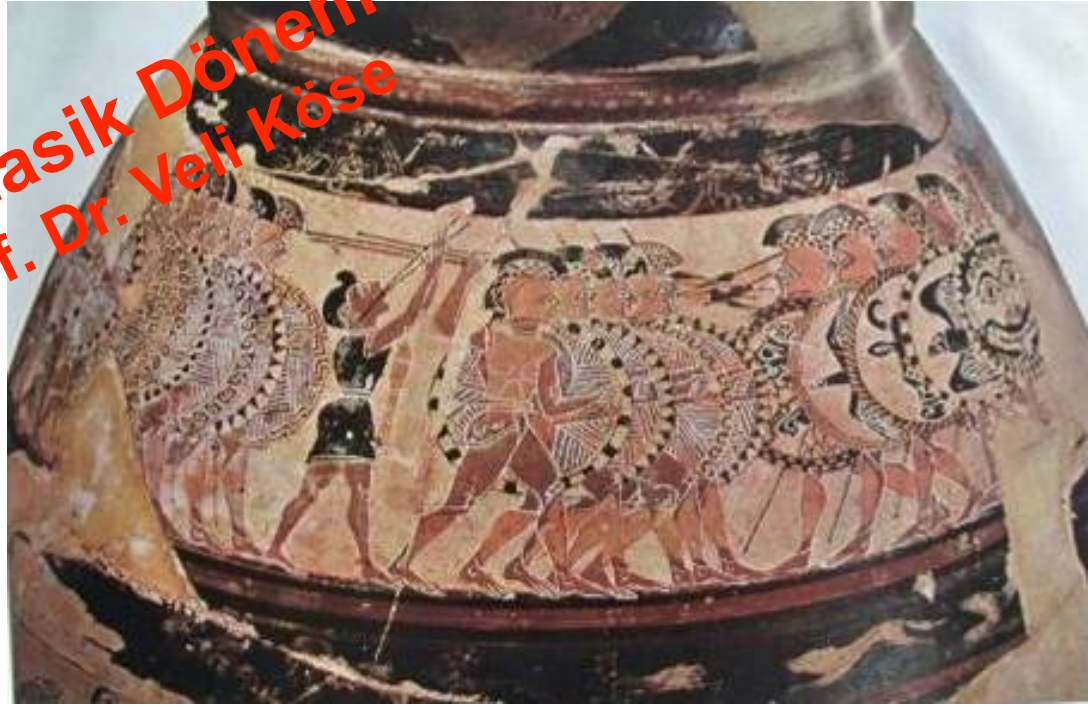
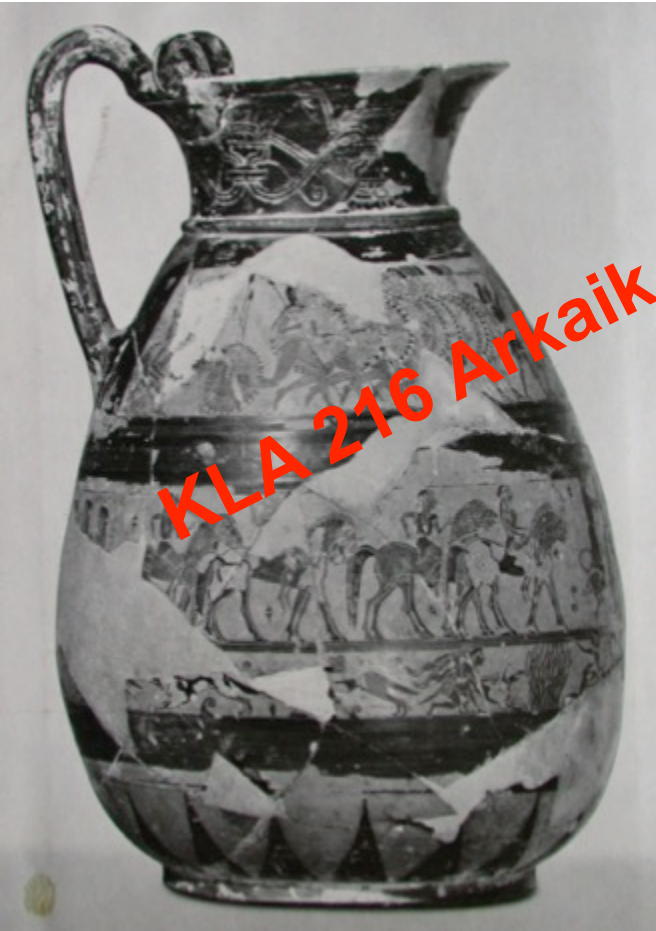
Paris tarafından kaçırılan Helena

Geç Geometrik Dönem Vazosu (M.Ö. 8.yy'ın ikinci yarısı)

4. 1. 2. 3. Arkaik Dönem (M.Ö. 700-480).

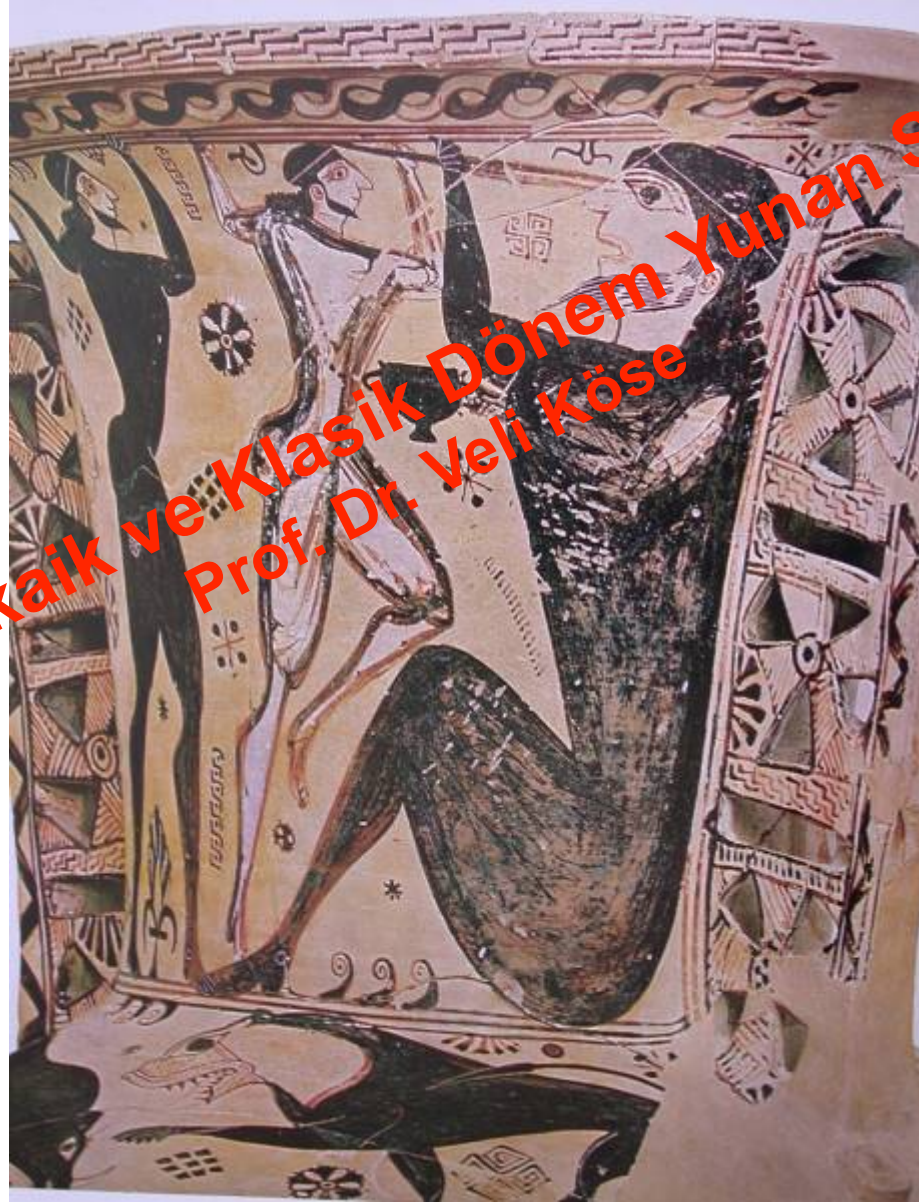
Erken Arkaik ya da Orientalizan Dönem'de (yaklaşık M.Ö. 700-620) seramik üretimi için yeni merkezler ortaya çıkmıştır: Bu merkezler arasında bütün Yunan (Grek) dünyasına kendi seramiklerini ihraç eden Korinth ve Doğu Yunan kentleri (özellikle Milet, Samos ve Chios) sayılabilir. Bu merkezler karşısında attik seramik atölyeleri ise cesur ve monümental bir stil geliştirmişlerdir. Fakat bu üretim sadece yerel anlam taşımaktaydı yani ihraç edilmiyordu. M.Ö. 7. yüzyılın diğer önemli atölyeleri ise Boiotia, Kyklad Adaları'nda ve Girit'te üretim yapıyordu.

Hoplite savaşına gidişi

Chigi Vazosu. Geç protokorinth Dönem) M.Ö. 640

Eleusis Aphorası, Erken Attik Dönem (M.Ö. 670). Odysseus ve arkadaşları tarafından Polyphemos'un kör edilişi.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

M.Ö. 6. yüzyılın ilk yarısından itibaren Atina seramik üretiminde gittikçe hakim konuma gelir. Siyah figür tekniği, Korinth'ten alınarak attik atölyelerde daha da mükemmelleştirilmiştir. Daha sonra Atina'da kırmızı figür tekniği keşfedilmiştir. Attik vazolar M.Ö. 6. ve 5. yüzyıllarda Etruria, Güney İtalya ve Doğu'da en çok arzu edilen (istenilen) ithal ürün haline gelmiştir.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Korinth

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

KORİNTH

Yeni stili ilk kez uygulayan Korinth atölyeleridir. Bu üretim, iki büyük (önemi) evreye ayrılır:

- 1- Protokorinth (ca. M.Ö. 720-625) ve
- 2- Korinth (ca. M.Ö. 625-550).

Orientalizan dönem içerisinde Korinth'in yapmış olduğu üretim Protokorinth adıyla anılır. Johansen tarafından oluşturulan ve Humfry Payne ve Darrell A.Amyx tarafından geliştirilen kronolojilerde genelde Payne'inki kabul görmüştür.

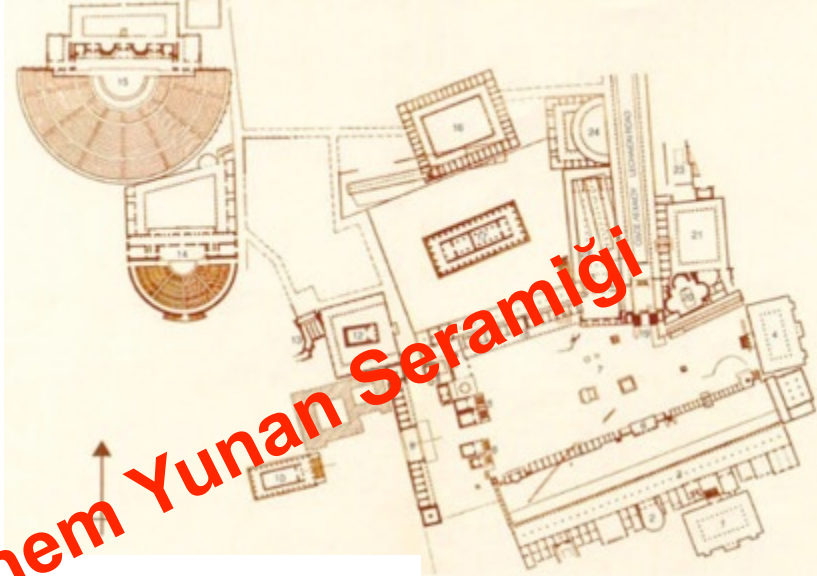

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

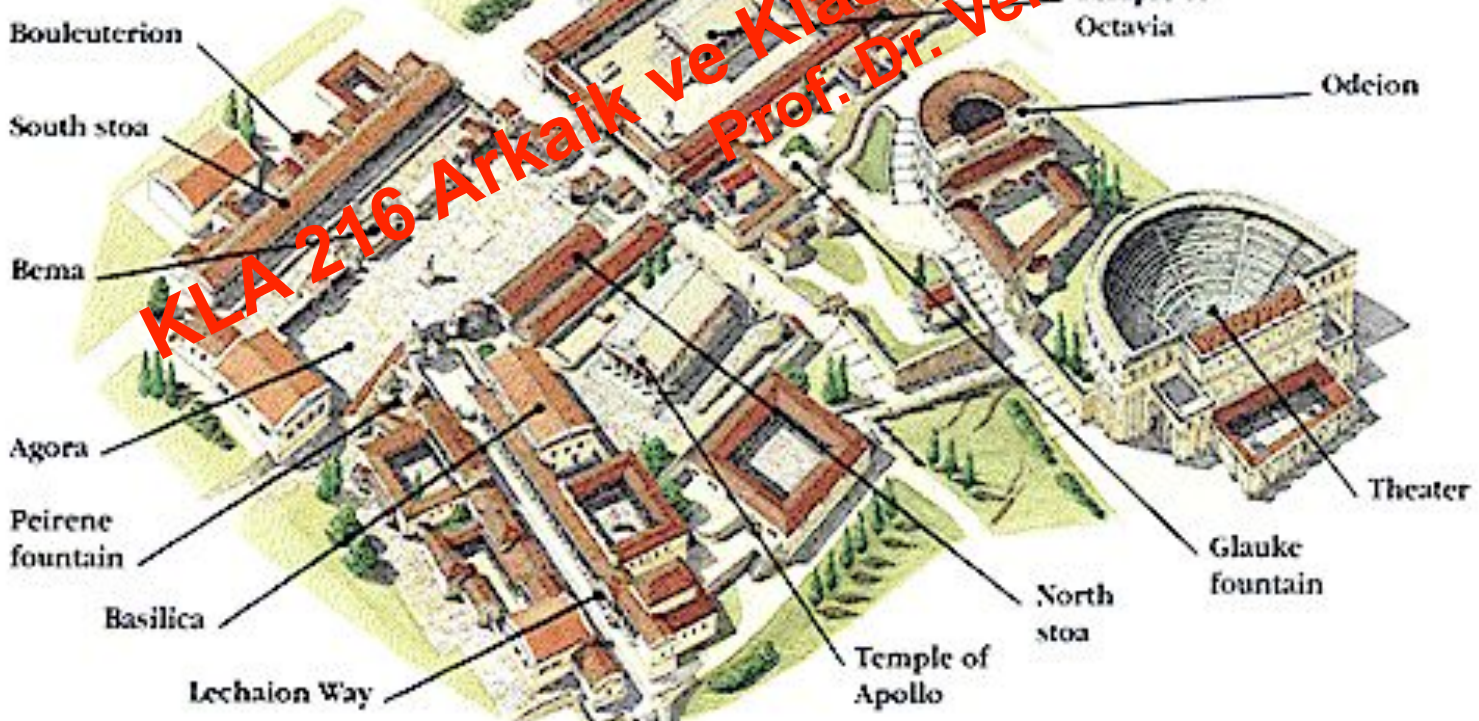
KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

29 9:27

ΑΡΧΑΙΑ ΚΟΡΙΝΘΟΣ
ANCIENT CORINTH

RECONSTRUCTION OF ANCIENT CORINTH (c.AD 100)

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

KRONOLOJİ (PAYNE)

Erken Protokorinth Dönemi : M.Ö.725-700

Orta (Olgun) Protokorinth : M.Ö.700-675

Geç Protokorinth Dönemi : M.Ö.675-650

Geçiş Evresi Dönemi : M.Ö.650-640-630

Erken Korinth Dönemi : M.Ö.620-600

Olgun Korinth Dönemi: M.Ö.600-575

Geç Korinth Dönemi: M.Ö.575-550

KRONOLOJİ (AMYX)

Geç Geometrik ca. M.Ö. 750 – 720

Erken Protokorinth ca. M.Ö. 720 – 700

Orta Protokorinth ca. M.Ö. 690 – 650

Geç Protokorinth ca. M.Ö. 650 – 630

Tranzisyonel ca. M.Ö. **630 – 620/615**

Erken Korinth ca. M.Ö. 620/615 – 595/590

Orta Korinth ca. M.Ö. 595/590 – 570

Geç Korinth I c.570 – 550

Geç Korinth II ca. M.Ö. 550 – 500

Protokorinth Dönemi'nin önemli bir yeniliği, siyah figür tekniğinin M.Ö. 7. yüzyılın başlarında geliştirilmesidir. İlk önce figürler siluet olarak boyanır, sonra sivri bir aletle iç hatları kazınır. Sıcaklığı ve hava giriş-çıkışı kontrol edilebilen seramik fırını yardımıyla pişirme tekniğinin mükemmelleştirilmesi, glazürün çoğunlukla parlak siyahlığa dönüşmesini sağlamıştır. Bu parlak siyahlık, Korinth seramiğinin zemin rengi olan açık sarı-bej rengi arasında çok güçlü bir kontrast oluşturmaktadır. Ayrıca iç hatların yapınmasında ek boyaların kullanılması geleneksel hale gelmiştir. Öncelikle **erguvan** ve daha sonra da **beyaz** renk ek boya olarak kullanılmıştır.

Protokorinth döneminin tipik dekorasyonu, çoğunlukla üst üste sıralanan birçok sıra halinde vazoun gövdesini süsleyen minyatür frizlerdir. Geç Korinth Dönemi'nde ise özellikle destekli (sütunlu) **kraterler üzerinde atlılar, düğün alayı** ya da **symposion** gibi aristokratik yaşamla ilgili büyük sahneler ve mitolojik olaylar sevilerek tasvir edilmiştir (Boardman, *EVP Res.* 396. 399-404). Kap formları olarak özellikle küçük formatlı ve çok ince çeperli yağ kapları (**Aryballos** ve **Alabastron**) sevilerek kullanılmıştır.

Horror vacui – boşluktan kaçınmak

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

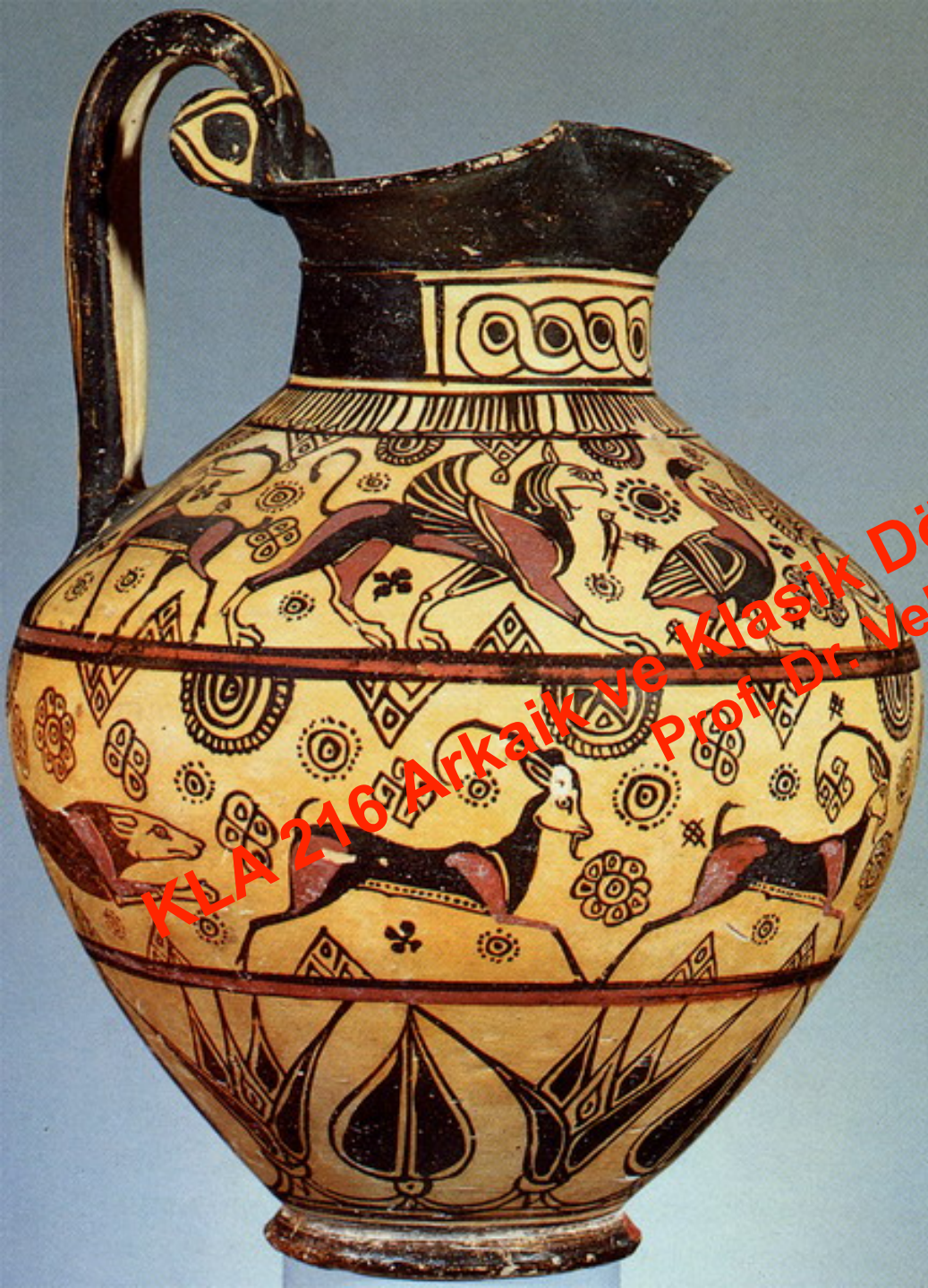

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Samos

Milet

1. 2. 2. DOĞU YUNAN

Doğu Yunan merkezlerinde yeni dekorasyon motifleri geometrik stilin yerine oldukça geç almıştır. Olasılıkla M.Ö. 7. yüzyılın ikinci çeyreğinden sonra bütün Doğu Yunan merkezlerine yayılan “**wild goat – yaban keçisi**” stili ortaya çıkmıştır. (DIA) Bu isim tasvir edilen yaban keçisi frizlerine olan özel eğilimden kaynaklanmaktadır (Res. 168; Boardman EVP Res. 284-301). Bu stilin belirgin özelliği **silüet ve dış hat boyamadan** oluşan bir birleşimdir. Vücudun büyük bir bölümü silüet olarak verilirken, özellikle baş ve karın dış hat çizgileri yardımıyla yapılmaktadır. **Burada kazımadan tamamen kaçınılmıştır.** İç hatlar silüet olarak yapılan alanlarda verilmezken sadece dış konturlu yüzeylerde belirtilmiştir. Kil zemini **sarıdan fildişi** rengine değişen bir astarla kaplanmıştır.

Greece The map of Chios

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

Würzburg L128 Khalisi

4. 1. 2. 3. ATİNA

4. 1. 2. 3. 1. Siyah Figürlü Vazoları

Siyah Figür Tekniği, Atina'da M.Ö. 7.

yüzyılın sonunda büyük ölçüde kullanılmaya başlanmıştır. Önceleri tek tük olarak kazıma tekniği ile çalışılırken (bkz. yukarıda), bu teknik yaklaşık M.Ö. 630 yıllarında bütün figürlü tasvirlerde ve M.Ö. 7. yüzyılın sonuna kadar da bütün süslerde kendini kabul ettirmiştir (kullanılmıştır). Bu teknik bütün belirtisi (etkisi) ile boğaz bandında Herakles ile Kentaur Nettos'un mücadelesi ve vazn gövdesi üzerinde koşan Gorgonlar tasvir edilmiş olan Amfora'da karşımıza çıkar (Resam Nettos, Atina M.Ö. 600 yılları, Boardman, SV Res. 5).

KLA 216 Arkeik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse

C ressamına ait bir attika eksaleiptron, siyah figürlü bir üç ayak, MÖ 570-560. Thebai'da bulunmuş.

MÖ 565 - 560, Kykix, Paris

Collect
dun

Takip eden dönemde kazıma tekniğiyle gittikçe detaylı figürlere ulaşılmıştır: Vücut, çok zengin iç ayrıntılara kavuşmuş, elbiseler karmaşık (yapılması güç) motiflerle süslenmiştir. Ayrıca erkek figürlerin yüzlerinin siyah, kadınların ise beyaz olarak gösterilmesi yöntemi kendini kabul ettirmiştir. Bu yöntem yardımıyla figürlerin tasvirleri ve resimsel anlatımlar özellikle devamlı artan karmaşıklıkta mitolojiden alınarak mümkün olmuştur. Bu bakımdan ilk yüksek noktayı Kleitias ve Ergotimos atölyesinde üretilmiş olan krater oluşturur (François Vazosu, vazo ismini buldu kişiiden almıştır, Floransa, M.Ö. 570 yılları arasında, Boardman, SV Res.56,1-7). Vazo üzerindeki çok frizde mitolojik konuların zengin bir repertuarı yer alır: Tanrı Peleus ve tanrıça Thetis'in düğünü (evlenme) töreni; Ariadne, Atinalı devlikanlı ve kızlarla birlikte Theseus; Kalydon Domuz avı; Kentaur ve Lapith mücadelesi; Patroklos'un cenaze töreni için düzenlenen yarışmalar; Akhilleus'un Troialı Troilos'a saldırması; Hephaistos'un Olympos'a geri getirilmesi.

Bu dönemde vazolar üzerinde tasvir edilen resimlerin konuları, sosyal örneklerin olağanüstü zenginlikte bir çeşitliliğini sunar. Günlük yaşama dair bir çok konu bir taraftan savaş ve atletizm tasvirleri, diğer taraftan sevilen symposion sahneleri özellikle çok zengin olarak kullanılmıştır. Bunların yanı sıra mitolojik dünyada örnek davranış biçimlerinin ve kaderlerin, başarıların, hataların çok yönlü bir repertuarı ortaya konmuştur. Kendi gücüyle şöhreti ve itibarı kazanmış en sevilen kahraman, başarı bilincinde olan kentlinin (polis) (vatandaşın) muhtemelen prototipi olan Herakles'ti. Bununla kurulan zevkli ve hayat dolu yaşam biçimi, Dionysos ve Dionysos alayı ile ilgili sayısız resimde gözler önüne serilmektedir.

KLA 216 Arkaik ve Klasik Dönem Yunan Seramiği
Prof. Dr. Veli Köse